

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Стучинська Н.П.

аспірант,

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

КІЛЬКІСНЕ ВИМІРЮВАННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Нові хвилі глобалізації охоплюють практичні всі існуючі країни, руйнуючи традиційність економічних, технологічних, соціальних укладів та прискорюючи процеси інтеграції держав і народів у яких завгодно форматах.

Аналіз економічних, соціальних та політичних трендів вимагає об'єктивних даних, комплексних показників, які давали б змогу об'єктивно встановити рівень глобалізації для кожного із суб'єктів. Наявні показники наразі використовуються не лише для академічного аналізу, а, що значно важливіше, для бізнес-аналізу, оцінювання інвестиційного клімату, стану розвитку економіки та динаміки її зростання, розуміння екологічних проблем глобального довкілля. Очевидним стає підвищення уваги щодо впливу глобалізації не лише на економічне зростання, а й на бідність, нерівність, культурне домінування, навколишнє середовище. Індекси глобалізації широко використовуються засобами масової інформації, а також політичними колами. Зазначені процеси вказують на важливість об'єктивного оцінювання рівня глобалізації. Кількісне визначення показника (рівня, індексу) глобалізації дає змогу оцінювати переваги, наслідки, аналізувати тренди даного процесу. У науковій літературі існує велика кількість означень глобалізації та показників, пов'язаних з її динамікою. Проте наразі немає єдиного універсального вимірювання її рівня.

Дослідження проблеми глобалізації з кінця 70-х рр. ХХ ст. цікавило багатьох вчених, до яких слід віднести Д. Лук'яненка, А. Поручника, А. Колота, Л. Антонюк, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Колесова, Р. Войтовича, В. Сацика, Я. Столярчук, а також І. Валлерстайна, Т. Фрідмена, У. Бека, Д. Стігліца та ін [1-6].

Проаналізувати науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених щодо кількісного вимірювання процесів глобалізації, розглянути методологічний базис визначення моно- та синтетичних індексів, основні їх складові та їхню частку при побудові основних інтегрованих показників.

Загалом розрізняють два принципово відмінні підходи до оцінювання рівня глобалізації: такі, що використовують моно-індекси та такі, що використовують синтетичні індекси.

Моно-індекси встановлюються, виходячи із впливу глобалізації на окремі економічні чи фінансові показники. У рамках партикулярних досліджень та

сфер їхнього конкретного застосування оцінювання ефекту глобалізації на основі лише фінансових чи торгових показників є достатнім і цілком виправданим.

Моно-індекси глобалізації у свою чергу поділяють на індекси торгової глобалізації (відкритість, середня тарифна ставка) та фінансової (Індекс Чінн-Іто, індекс обмежень МВФ, FDI).

Вимірювання обмежень МВФ. З 1967 року МВФ публікує щорічну доповідь про валютні режими і валютні обмеження (AREAER), яка дає змогу отримати базову інформацію про наявність обмежень у переважній більшості країн. У цій доповіді надається інформація про існування множинних валютних курсів, нормативні вимоги до експортних надходжень, обмеження по рахунку операцій з капіталом при наявності обмежень за поточними рахунками операцій.

Індекс Чінн-Іто (KAOPEN) є показником вимірювання ступеня відкритості руху капіталів тієї чи іншої країни. Індекс був введений у 2006 році та ґрунтується на бінарних змінних, на яких будуються таблиці щодо обмежень по транскордонних фінансових операціях, представлених в річному звіті МВФ про валютні режими і валютні обмеження (AREAER). З огляду на заплутаність політики і правил контролю за рухом капіталу, здійснення кількісної оцінки ступеня фінансової відкритості залишається складним завданням [7].

Одним із найпростіших і зрозумілих індексів для вимірювання відкритості торгівлі є відношення торгівлі (сума експорту та імпорту) до валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Легкий спосіб розрахунку і доступність даних є основними перевагами даного індексу.

З метою створення досконалішого індексу глобалізації науковці здійснювали спроби охопити різні аспекти глобалізації в одному індексі. Як наслідок, виникли синтетичні індекси глобалізації. Виходячи з їхнього тлумачення та розуміння категорії «глобалізація», обиралися різні змінні та показники. Розглянемо деякі з них.

Маастріхтський індекс глобалізації (MGI) з метою якомога ширшого охоплення різних аспектів глобалізації використовує такі змінні: політичну (абсолютна кількість в країні посольств, міжнародних організацій, членство в яких має країна, частка витрат на звичайні (неядерні) озброєння у збройних витратах), економічну (імпорт та експорт товарів і послуг як частка ВВП, прямі іноземні інвестиції у відношенні до ВВП), соціально-культурну (відношення рівня міграції до чисельності населення, міжнародні прибуття/відправлення на 100 жителів), технологічну (число абонентів стільникового зв'язку на 100 жителів, відношення кількості користувачів Інтернету до всього населення), екологічну (наслідки імпорту та експорту як складники екосистем), а також організовану злочинність [8].

Новий індекс глобалізації (NGI) був розроблений і представлений у 2009 році і мав на меті надати кількісну оцінку феномену глобалізації, тим самим вдосконаливши методологію побудови індексів глобалізації. Автор даного індексу виходив із трактування глобалізації як «процесу зростаючої

взаємодії і взаємозалежності між економіками, суспільствами і націями на великих відстанях» [9].

Вдалиий добір показників має визначальне значення для забезпечення об'єктивності та актуальності зведеного індексу. Для нового індексу глобалізації розробниками було обрано 21 змінну.

Ще раніше – у 2002 році – швейцарським Інститутом дослідження бізнесу була розроблена система кількісного вимірювання ступеня розвитку глобалізаційних процесів КОФ, яка на сьогодні є однією з найавторитетніших у світі і охоплює економічні, соціальні та політичні аспекти глобалізації. Ця система регулярно оновлюється. Так, останні зміни у визначенні загального індексу глобалізації були внесені у 2016 році. Оскільки розробниками глобалізація визначалася «як процес створення мереж зв'язків між суб'єктами на мультиконтинентальних відстанях опосередковано через велику кількість потоків – людей, інформації та ідей, капіталів і товарів», то ці процеси були враховані при визначенні індексу глобалізації. Поза увагою не може лишатися і той факт, що глобалізація у даній версії трактується як процес, який руйнує національні кордони, інтегрує національні економіки, культури, технології і управління та виробляє складні відносини взаємозалежності.

Кількісне вимірювання ступеня розвитку глобалізаційних процесів базується на трьох вимірах індексу КОФ, які визначають економічну, політичну та соціальну складові глобалізації [10-11].

Головним недоліком синтетичних індексів є використання широкого спектру змінних і показників, що зменшує кількість країн, які мають необхідну для вимірювання базу даних, а також відсутність у багатьох з них опублікованих методологічних пояснень та доступу до даних, необхідних для розрахунку цих показників.

Список використаних джерел:

1. J. Manyik, S. Lunda, J. Bughin, J. Woetzel, K. Stamenov, and D. Dhiringra, (2016), „Digital globalization: The new era of global flows, McKinsey Global Institute”, March 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows>
2. Friedman, T. (2000), *Lexus and the olive tree, understanding globalization*, vol. 1, Anchor Edition, Anchor Books, New York, USA.
3. Beck, U. (2000), *What is globalisation?*, Polity, Cambridge, UK.
4. Thacker, V. (2008), „The myth of prosperity: globalization and the South”, Ph.D. Thesis, University of Adelaide, Australia.
5. Mittleman, J. H. (2000), *The globalization syndrome: transformation and resistance*, Princeton University Press, Princeton, N.J., USA.
6. Глобальные трансформации. Политика, экономика, культура / Д. Хелд, Д. Гольдблатт, Э. Мак-грю [та ін.]. – Москва: Практикс, 2004. – 576 с.
7. Chinn, Menzie D. and Hiro Ito (2008), „A New Measure of Financial Openness”, *Journal of Comparative Policy Analysis*, vol. 10, Issue 3, pp. 309 – 322.
8. Figge, L., Martens, P., (2014), „Globalisation Continues: The Maastricht Globalisation Index Revisited and Updated”, *Globalizations*, [Online], vol.11, available at: http://pimmartens.info/wp-content/uploads/2013/05/Figge-and-Martens_2014_Globalisation-continues.pdf (Accessed 1 May 2017).
9. Vujakovic, P. (2010), „How to measure globalisation? A new globalisation index (NGI)”, *FIW Working Paper*, vol. 46, pp. 1-33.

10. Dreher, A. (2006), „Does Globalization Affect Growth? Empirical Evidence from a new Index”, Applied Economics, vol. 38, pp. 1091-1110.

11. Dreher, A. N. Gaston and Martens P., (2008), Measuring Globalization - Gauging its Consequence, Springer, New York, USA.

Щербак В.О.

аспірант,

Науковий керівник: Вакуленко М.

кандидат наук з державного управління, доцент,

Національна академія державного управління

при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Удосконалення процесів державного управління неможливе без дослідження теоретичних засад цих процесів, визначення відповідних категорій державного управління. Серед них особливе місце посідає поняття «механізм державного управління». Без розкриття його сутності неможливо вирішити проблему підвищення ефективності механізмів державного управління і відповідно ефективності усієї системи державного управління.

Основними ознаками будь-якого механізму є «вбудованість» у регульовану систему та специфічний управлінський зміст функціонування [4]. Щодо механізму державного управління, то він є складовою державно-управлінської системи, яка забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності суб'єкта управління.

Існує низка визначень поняття «механізм державного управління»:

– складна система державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного управління [1];

– сукупність практичних заходів, засобів, важелів, стимулів, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей [2];

– засіб розв'язання суперечностей явища чи процесу, послідовну реалізацію дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй методів управління та спрямовані на досягнення мети [3].

Держава як носій загальнонаціональних інтересів має відігравати провідну роль як у створенні та постійному вдосконаленні концептуальних основ, інституціональних механізмів реалізації регіональної політики, так і в реалізації конкретних місцевих проектів і програм.

Регіональна політика в Україні трансформувалася в механізм централізованого управління адміністративно-територіальними одиницями.